

A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG
TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRÜGYÉNEK
HÉTÉVES TÁVLATI TERVE
1959 - 1965

Németország Szocialista Egységpártjának V. Kongresszusa meghatározta a Német Demokratikus Köztársaság népgazdasága fejlődésének irányelveit az 1959-1965-ös évekre szóló hétéves tervben és az 1960-1961-ben az ország előtt álló gazdasági főfeladatot. Ez a határozat megteremtette a tudomány, a technika és a kultúra nagyarányú kibontakozásának és a tudományos könyvtárügy tervszerű fejlődésének alapvető előfeltételeit.

Az NDK tudományos könyvtárai annak az első éret munkás-paraszt államnak intézményei, amelyben győz a szocializmus. E könyvtárak társadalmi funkciója abban rejlik, hogy a maguk sajátos eszközeivel, vagyis állományuk felépítésével és feltartásával, valamint tájékoztatási és tanácsadó szolgálatukkal tevékenyen támogatják az NDK kormányának békepolitikáját, résztvesznek a tudomány, a technika és a kultúra fejlesztésében, és hozzájárulnak a munkás-paraszt hatalom politikai-gazdasági megerősítéséhez, a szocializmus teljes győzelméhez. Ez a valóban nemes és humanista hivatás a tudományos könyvtárak dolgozóit nagy és nehéz, de egyúttal szép feladatok elé állítja.

A szocializmusnak az NDK-ban való győzelme szempontjából döntő jelentőségű a gazdasági főfeladat teljesítése 1961-re és ezen túlmenően az egész hétéves terv végrehajtása. A gazdasági főfeladat úgy növelni az ipari és mezőgazdasági termelést a legfejlettebb tudomány és technika alkalmazásával, hogy az NDK lakosságának életszínvonala elérje, sőt felül is múlja Nyugat-Németországot és bebizonyuljon a szocialista társadalmi rend fölénye valamennyi területen. Ezt sok területen el lehetne és el is fogjuk émi 1961 végéig, általánosságban azonban csak a hétéves terv megvalósításával. A közreműködés legyen e feladat megoldásában az NDK tudományos könyvtárainak legfőbb kötelessége. Azon mulik most minden, hogy az erőket úgy összpontosítsuk, hogy a tudományos könyvtárak a legnagyobb mértékben elő tudják segíteni az NDK népgazdaságának fejlesztését.

A gazdasági főfeladat és a hétéves terv teljesítése óriási jelentőségű nemzeti szempontból, mert az NDK további gazdasági sikerei nemcsak az egyes emberek jólétét, hanem mindenekelött a béke fenntartását biztosítják. Nyugat-Németország

militarista körei célul tüzték ki, hogy 1961 végéig ellátják NATO hadseregüket atomfegyverekkel; az NDK lakossága ezzel szemben lépésről-lépésre bebizonyítja a szocialista gazdaság fölényét Nyugat-Németország kapitalista gazdaságával szemben. Ezzel tudunk leginkább megnyerni minden békeszerető embert a német militarizmus elleni tevékeny harc és a békeszerető Németország újjászületésének ügye számára. Ebben az értelemben az NDK tudományos könyvtárainak a hétéves terv teljesítésében elért valamennyi eredménye, a tudomány és a technika fejlesztéséhez és a lakosság politikai és szakmai műveltségének emeléséhez való minden hozzájárulása a béke biztosítását és népünk boldogulását szolgálja.

A tudományos könyvtárak valamennyi dolgozója számára nincs magasabb cél, mint támogatni a nagy történelmi tettet: a béke megőrzését Németország és a német nép számára. A béke biztosításáért és a békekötésért folyó harc megfelel a német nép nemzeti érdekeinek, mivel megóvjá a német népet egy harmadik, atomfegyverekkel vívott világháború borzalmas következményeitől.

A német nép nemzeti problémája békés megoldásának alapvető feltétele a szocializmus győzelme az NDK-ban. Ezért a társadalmi fejlődés jelenlegi feltételei az NDK-ban megkövetelik a tudományos könyvtárügy teljes összhangját a szocialista építés követelményeivel, vagyis szükség van a tudományos könyvtárak szocialista átalakítására. Ennek során alapvető minőségi változásnak kell végbemennie a gyarapítás, a feldolgozás, és olvasószolgálat tartalmában és módszereiben. Abból a tényből kiindulva, hogy a szocializmus tartalma nem egyszerűen a munka új technikai formáinak a kifejlesztése, hanem mindenekelőtt az ember nevelése, a tudományos könyvtáraknak nemcsak az a hivatásuk, hogy a tudást általában közvetítsék, hanem, hogy résztvegyenek a dolgozóknak szocialista szellemben való nevelésében.

Az NSZEP III. főiskolai konferenciája határozatainak megfelelően a szocialista átalakítás a következő alapvető feladatokat foglalja magába:

1. A dialektikus materializmus elsajátítása a tudományos könyvtárak dolgozóitól, a szocializmus NDK-beli építésének tapasztalatai és problémái alapján.
2. A szocialista elvek alkalmazása a könyvtári munka minden területén; itt a legnagyobb fontosságot kell tulajdonítani az NDK tudományos könyvtárai közötti széleskörű tapasztalatcserének és a többi szocialista országban, különösen a Szovjetunióban a tudományos könyvtárügy területén szerzett tapasztalatok kiértékelésének.
3. Szocialista káderpolitika érvényesítése az oktatásban és továbbképzésben, a káderek kiválasztásában és fejlődésük előmozdításában.
4. A tudományos könyvtárügy egységes, operatív vezetésének a biztosítása.
5. A könyvtári vezetés felelősségérzetének és kollektív jellegének erősítése, a demokratikus centralizmus alapján.
6. A munkafolyamatok racionalizálása valamennyi dolgozó alkotó kezdeményezésének elősegítésével, valamint a szocialista közösségi munka, vagyis az elvtársi együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás kibontakoztatása.

A dialektikus materializmus tanulmányozása és elsajátítása segíteni fogja a tudományos könyvtárak dolgozóit, hogy tevékenyen és pártosan vegyenek részt a szocialista átalakulás folyamatában. Alkalmazása lehetővé teszi, hogy elkerüljék mind az egyoldalúságot, mind a maradiságot és leküzdjék a semlegességet, a liberalizmus és az objektivizmus álláspontját. Csak a nyílt eszmecsere és a szocialista könyv-

tári munka tartalmáról, formáiról és módszereiről folytatott tudományos vita fogja az új szellemet győzelemre segíteni a tudományos könyvtárügyben.

A tudományos könyvtárak szocialista átalakítása szigorú tervezést és ellenőrzést tételez fel, amely csak az állami vezetés, a párt és a tömegszervezetek állandó szerves együttműködésével, valamint valamennyi tudományos dolgozó, könyvtáros, munkás és tisztviselő közös gondolkozásával, tervezésével és munkájával valósítható meg. Minthogy a munkásosztály pártja az NDK társadalmi életének vezető és irányító ereje, a párt politikája és határozatai alkotják a könyvtári munka alapját. A munkásosztály pártjának a tudományos könyvtárak szocialista átalakításában vitt vezető szerepe célt és irányt ad a közös munkának.

AZ ÁLLAMAPPARÁTUS FELADATAI A TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRÜGY SZOCIALISTA ÁTALAKÍTÁSÁBAN

1. A Fő- és Szakiskolai Államtitkárság azt a feladatot kapta az NDK fő- és szakiskolaügyének további szocialista átalakításáról szóló rendeletben, hogy biztosítsa valamennyi tudományos könyvtár egységes politikai, műszaki-tudományos és pedagógiai vezetését és szabályozza a tudományos könyvtárügy alapvető kérdéseit. Az államapparátus munkájának további megjavításáról és tökéletesítéséről szóló 1958. febr. 11-i rendeletnek megfelelően az Államtitkárságnak kell biztosítania a tudományos könyvtárak valamennyi dolgozójának megnyerését a tudományos könyvtárügy szocialista átalakításának ügye számára, hogy ezzel továbbfejlesszék és befejezzék ezekben a könyvtárakban a tudományos élet további demokratizálásának folyamatát.

2. Az Államtitkárságon a tudományos könyvtárak, muzeumok és tudományos kiadványok osztálya felelős ezeknek a feladatoknak a teljesítéséért. A közösségi tudományos munka elősegítése és a tudományos könyvtárak gyakorlati munkájával való összekapcsolása érdekében az osztály a következő intézményekre támaszkodik, amelyek feladatait a távlati terv szellemében állapítja meg:

1. a könyvtárigazgatók konferenciája;
2. a könyvtárügyi Tudományos Tanács;
3. a szakiskolai könyvtárak tanácsa;
4. 10 szakbizottság;
5. a műszaki és gazdasági főiskolák könyvtárainak munkaközössége;
6. a társadalomtudományi tanácsadó szervek dolgozóinak munkacsoportja.

A felsorolt szervek segítségével fejleszti ki az osztály a politikai és szakmai irányítás formáit, fejleszti a felügyelete alá tartozó könyvtárakban a tudományos életet és gondoskodik arról, hogy a tudományos könyvtárakban minél nagyobb mértékben bevonják a dolgozókat a tudományos könyvtárügy irányításába és vezetésébe.

3. Az osztály gondoskodik a melléje rendelt szervek segítségével arról, hogy a tudományos szocializmust alkalmazzák a tudományos könyvtárügy elméleti és gyakorlati munkájában és hogy a tudományos könyvtárügy dolgozóinak szocialista tudata tovább fejlődjék, mivel ez előfeltétele a tudományos könyvtárak szocialista átalakításának.

4. Nagy segítséget jelent az NDK tudományos könyvtárainak e feladatok teljesítésében, ha kibővül és elmélyül a többi szocialista országgal, különösen a Szovjetunióval való kapcsolat. Az osztálynak gondoskodnia kell e kapcsolatok megszervezéséről és koordinálásáról.

5. A tudományos könyvtárügy szocialista átalakítását emberek végzik. Ebből következik, hogy az osztálynak a legnagyobb figyelmet kell szentelnie a tudományos könyvtárügy káderei fejlesztésének és gondoskodnia kell változatos formák és módszerek kialakításáról valamennyi könyvtári dolgozó oktatására és továbbképzésére, mert ez biztosíthat magas politikai és szakmai színvonalat.

Csak ez teremti meg az előfeltételeit annak, hogy a gyarapítási politika, a feldolgozó munka és az irodalompropaganda, a könyvtárhasználat, a könyvtártudományi kutató- és oktatómunka fejlesztése, valamint a könyvtári munka racionalizálása megfelelhessen a szocialista társadalomnak a tudományos könyvtárakkal szemben támasztott egyre növekvő igényeinek.

6. Az osztálynak kell gondoskodnia a tudományos könyvtárügy fejlődésének tervszerűségéről. Feladata, hogy irányítsa a könyvtárak tervszerű munkáját és ügyeljen arra, hogy a könyvtári munkát a helyi államhatalmi szervekkel való legszorosabb együttműködésben tervezzék.

Az Államtitkárságnak különösen építkezések tervezése során kell feltétlenül tekintetbe vennie a tudományos könyvtárak szükségleteit.

7. A tudományos könyvtárügy tervszerű fejlesztése szükségessé teszi a közművelődési könyvtárakkal való szoros együttműködést; ezeket a tudományos könyvtárakkal a közös kulturpolitikai feladat kapcsolja össze. A fejlődés célja az egységes könyvtárügy megteremtése. Az osztálynak ezért szoros kapcsolatot kell tartania a közművelődési könyvtárügynek a művelődésügyi Minisztériumban működő illetékes osztályával.

8. Hogy biztosítani lehessen a tudományos könyvtárak munkájának minél nagyobb hatékonyságát a szocialista építésben, szükség van a tudományos könyvtárügy belső egységére is. Ez megköveteli az Államtitkárság felügyelete alá nem tartozó könyvtárak egységes politikai és szakmai irányítását is.

9. Az NDK kormánya által nagyvonalúan támogatott berlini Deutsche Staatsbibliothek a külföldi irodalom közvetítésének központjává lett és ezért döntő szerepet kell vállalnia - nemzeti és nemzetközi jelentőségének megfelelően - a tudományos könyvtárügy szocialista átalakításában. Ez a megtisztelő feladat arra kötelezi munkatársait, hogy ne csak napi hivatalos munkájukat igyekezzenek a legjobban elvégezni, hanem politikai és szakmai tudásukat az NDK egész tudományos könyvtárügye érdekében is hasznosítsák.

10. Különleges helyet foglal el a lipcsei Deutsche Bücherei is az NDK tudományos könyvtárai között. A teljes német nyelvű irodalom archivumaként feladata gyűjtőtevékenységének maradéktalan érvényesítése és az irodalom bibliográfiai nyilvántartása. Ez a könyvtár egész Németország bibliográfiai központja és az lesz a jövőben is. A Deutsche Bücherei minden egyes dolgozója tudatában kell, hogy legyen ennek a jelentős kulturpolitikai kötelességnek és felelősségnek és éreznie megvalósításáért.

11. Az egyetemi és főiskolai könyvtárak az érintett intézmények könyvtári mun-

kájának a központjai. Ezért az egyetemi, illetve főiskolai könyvtárak és az összes többi tanintézeti könyvtárak közötti kapcsolatot rendeleti úton úgy kell szabályozni, hogy a központi könyvtár befolyása valamennyi könyvtári kérdésben - a könyvtári állások betöltését is beleértve - biztosítva legyen.

12. A tartományi könyvtárak állami tudományos könyvtári funkciót töltenek be. Ez a terület valamennyi tudományos könyvtárával, társadalmi szervezetével és gazdasági intézményével való szoros együttműködésre kötelezi őket. Dolgozóiktól is elvárható, hogy tevékenyen közreműködnek ezen szervek munkájában, mert csak így tudják az említett szervek irodalomellátási igényeit a szükségleteknek megfelelően kielégíteni.

A KÁDEREK KÉPZÉSÉNEK ÉS TOVÁBBKÉPZÉSÉNEK ELŐMOZDÍTÁSA A SZOCIALISTA ÁTALAKÍTÁS LEGFONTOSABB FELADATA

A tudományos könyvtárügy szocialista átalakítása elválaszthatatlanul összekapcsolódik olyan káderek kiképzésével és továbbképzésével, akik hűek az első német munkás-paraszt államhoz, akik alkalmazni tudják munkájukban a marxizmus-leninizmus tételeit és akik nagyfoku szakmai tudással rendelkeznek. A szocialista iskolaügy további átalakításával összhangban ezért a következőkre van szükség:

1. A berlini Humboldt-Egyetem mellett működő Könyvtártudományi Intézetnek olyan tudományos könyvtárosokat kell, különösen a természettudományok területére kiképeznie, akik minden szakmai és politikai követelménynek megfelelnek.

2. A tudományos könyvtárak keretében működő könyvtáros-szakiskolákban céltudatos politikai-ideológiai és szakmai oktató és nevelő munkával, a dialektikus materializmus elveinek következetes alkalmazásával meg kell javítani az oktatást. Ebből a célból olyan intézkedésekre van szükség, amelyeket a nevelési feladatok jellege és kiterjedése határoz meg. Itt az alábbi szempontokat kell szem előtt tartani:

- a/ az oktatás javítása oktatói munkaközösségek szervezésével;
- b/ a tantervek folyamatos felülvizsgálása a könyvtártudomány és a könyvtári gyakorlat legújabb fejlődésének megfelelően;
- c/ természettudományi és műszaki ismeretek oktatása;
- d/ a szakiskolai tanulók társadalmi munkájának előmozdítása;
- e/ a gyakorlathoz való kapcsolódás minden kínálkozó lehetőségének kihasználása.

3. Mindazon tudományos könyvtáraknak, amelyekben lehetőség van könyvtárosképzésre, nagy gondot kell fordítaniuk könyvtárostanulónak könyvtári munkaerővé való kiképzésére, de különösen a nevelési munkára. Képzettség nélküli technikai munkaerők, valamint idegen szakmájuk csak annyiban minősíthetők, amennyiben a szakmai vizsgát le tudják tenni.

A könyvtárosképzés egységes célkitűzéseinek biztosítására a megfelelő irányelvek szerint kell az oktatást az egyes tudományos könyvtárakban összehangolni és évenként össze kell hívni oktatói konferenciát.

4. A dolgozókkal folytatott rendszeres beszélgetések alapján távlati káderfej-

lesztési tervet kell összeállítani valamennyi könyvtárban. Ehhez biztosítani kell a társadalmi szervezetek együttműködését. Előtérbe kell helyezni a tudományos utánpótlás fejlődésének, különösen tudományos továbbképzésének kérdését; ezt egyeztetni kell a könyvtár osztállyal. Különösen azoknak a tudományos könyvtárosoknak a fejlődését kell előmozdítani, akik megfelelnek a vonatkozó káderpolitikai és tudományos feltételeknek.

5. Minthogy az emberről való gondoskodás a szocialista káderpolitika alapvető elve, a dolgozók jólétéről való gondoskodás - beleértve az egészség- és munkavédelmet - különösen fontos feladat. A könyvtár vezetőségének - a szakszervezet vezetőségével együttműködve - állandóan javítania kell a munkafeltételeket.

A TUDOMÁNYOS SZINNVONAL EMELÉSE A KÖNYVTÁRAK ALAPVETŐ FELADATA

A tudományos könyvtárak tudományos színvonalának emelése érdekében lényegesen fokozni kell a tudományos tevékenységet. A könyvtárak tudományos életét a párt- és kormányhatározatoknak megfelelően tervszerűen kell fejleszteni. E célból élni kell a kutatási megbízásokból adódó valamennyi lehetőséggel. Szükség van továbbá arra, hogy a könyvtárak s különösen azok tudományos dolgozói szoros kapcsolatot teremtsenek és tartsanak fenn a politikai, tudományos és kulturális intézményekkel.

1. A könyvtár tudományos munkájának egyik fontos ismeretetőjele a tudományos dolgozók és a könyvtárosok publikációs tevékenysége a tudományos könyvtárak szocialista átalakításának szolgálatában. Az osztály, az osztályhoz tartozó szervek és könyvtárak vezetőségének feladata, hogy ezt a tevékenységet fokozza, irányítsa és támogassa. Nagy figyelmet kell fordítani szerzői munkaközösségek alakítására. A csoportos munka és a tudományos viták kibontakoztatása érdekében meg kell vitatni a megfelelő időben a nagyobb könyvtártudományi tanulmányok vázlatát.

2. A könyvtártudományi kiadványok területén központi helyet foglal el a Zentralblatt für Bibliothekswesen (ZfB), mint a szocialista szaksajtó lényeges alkotórésze. Főfeladata, hogy a tudományos könyvtárügy szocialista átalakításának folyamatát előrelendítse a dialektikus és történelmi materializmus következetes alkalmazásával és érvényesítésével a könyvtártudomány valamennyi területén.

Az alapvető ideológiai-politikai kérdések tisztázása mellett - a reakciós nézetekkel való vitát is beleértve - a ZfB-nek a könyvtári gyakorlat új módszereivel és az ezek alkalmazásából adódó tapasztalatokkal is foglalkoznia kell. A külföld, de különösen a szocialista országok könyvtárügye fejlődésének alapos kiértékelése lényegesen hozzá fog járulni e feladat teljesítéséhez.

A ZfB csak akkor tudja teljesíteni a kitűzött feladatokat, ha valamennyi könyvtáros felelősséget érez a folyóirat tartalmáért és tevékenyen közreműködik megjelenésében.

3. A publikációs tevékenység terén kellő figyelmet kell szentelni nemzetközi feladatoknak, valamint népszerűsítő és tájékoztató jellegű feladatoknak.

4. A tudományos könyvtárak vezetőinek - a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat vezetőségével szorosan együttműködve - gondoskodniuk kell a könyvtárakban tar-

tott előadások mennyiségének fokozásáról és minőségének javításáról. Hosszulejár-
tu tervet kell készíteni az előadásokra, beleértve külső előadók meghívását is fon-
tos szakkérdések ismertetésére.

5. A tudományos könyvtárak tudományos életének fejlődése szempontjából na-
gyon fontos tapasztalatcsere külföldi könyvtárosokkal. Különösen lényeges szoros
kapcsolat megteremtése a szocialista országok könyvtáraival és a tudományos dolgo-
zók és könyvtári szakemberek cseréjének megszervezése. Gondoskodni kell arról, hogy
ez a személyzet- és tapasztalatcsere központi irányítással folyjék, kölcsönösségen
alapuljon és eredményeit a könyvtár valamennyi munkatársa számára hasznosítsák.

6. Az osztály tanácskozásokat és gyűléseket, konferenciákat és kongresszus-
okat szervez a könyvtárügy fontos elméleti és gyakorlati kérdéseinek megoldására
és gondoskodik arról, hogy az értekezletek eredményeit széles körben megismerjék,
kiértékeljék és felhasználják. Egyidejűleg biztosítani kell, hogy az NDK tudomá-
nyos könyvtári dolgozói részt vegyenek nemzetközi értekezleteken.

Kétévenként könyvtárosnapot kell szervezni, a tudományos könyvtárügy alapvető
kérdéseinek megvitatására.

A TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRAK GYARAPÍTÁSI MUNKÁJA A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉT SZOLGÁLJA

1. Á l l o m á n y g y a r a p í t á s

a/ A tudományos könyvtárügy szocialista átalakítása olyan állománygyarapítást
igényel, amely minden egyes könyvtárban tudatosan a szocializmus építését szolgál-
ja a könyvtárak idevágó tevékenységének összehangolása alapján.

A beszerzési hitelek felelősségteljes felhasználásának biztosítására ki kell
dolgozni könyvtártípusonként felső határt jelentő irányszámokat, a gyűjtőkör tekin-
tetbevételével, és intézkedni kell, hogy a hiteleket ésszerűen használják fel kon-
tingentált irodalom, főképp a folyóiratok megrendelésére.

A kontingentált irodalom beszerzését minden egyetemi és főiskolai intézet a
központi könyvtár útján köteles intézni, amelynek joga van az indokolatlan megren-
deléseket elutasítani, illetve az intézet tiltakozása esetén az ügynek egy erre hi-
vatott bizottság elé való terjesztésére.

b/ A cserével kapcsolatban az osztálynak rendeletet kell kiadnia az NDK könyv-
tárainak és a külföldi tudományos könyvtáraknak cserekapcsolatáról és törekednie
kell többoldalú egyezmény megkötésére az NDK és a többi szocialista állam közötti
kiadványcseréről.

A tudományos könyvtárak kötelesek fokozni a Szovjetunióval és a népi demok-
ráciákkal való cserekapcsolatot.

c/ A szocialista tudomány a tudományos könyvtáraktól gyűjtőkörüik szigorú be-
tartását kívánja meg. Az osztálynak ezzel kapcsolatban fokoznia kell ellenőrző mun-
káját és gondoskodnia kell arról, hogy valamennyi tudományos könyvtár évenként be-
számoljon gyűjtőköri funkciói teljesítéséről.

d/ A régi könyvek begyűjtését és hasznosítását a Deutsche Staatsbibliothek

mellett működő központi szervre - a régi könyvállomány központjára - bízták. E feladat teljesítésében a tudományos könyvtáraknak, amennyiben régi könyvanyag van birtokukban, közre kell működniük. Ügyelni kell arra, hogy a régi könyvállomány feldolgozása a tudományos könyvtárakban csak olyan keretek között történjék, hogy a számukra kiszabott időszerű feladatok teljesítését ne veszélyeztesse.

2. A z á l l o m á n y f e l t á r á s a

a/ Az állomány feltárását úgy kell elvégezni, hogy az eleget tegyen a szocialista kutatás, oktatás és termelés követelményeinek. Ezért a tudományos könyvtárakban a feltárás valamennyi eszközének meg kell felelnie a tudomány legmagasabb szintjének és az NDK politikai, gazdasági és kulturális fejlődésének. Az irodalompropaganda valamennyi módszerét és formáját (kiállítás stb.) alkalmazni kell. Elsőrendű fontosságú a már meglévő központi katalógusok továbbfejlesztése és újabbak felállítása. A tudományos könyvtárak kötelesek meghatározott központi katalógusok felállításában résztvenni.

b/ A könyvtári állománynak az olvasókhöz való közelebb vitele érdekében katalógusokat kell kiadniuk a könyvtáraknak állományukról, főleg folyóirat- és hirlapállományukról.

c/ A Deutsche Bücherei feladata bibliográfiáknak továbbfejlesztése és tökéletesítése.

d/ Az ajánlott irodalom terjesztése érdekében szükség van válogató olvasói katalógusok felállítására és ajánló bibliográfiák készítésére. A közművelődési feladatokat is ellátó tudományos könyvtáraknak 1960-tól kezdve szakrendes és betűrendes válogató olvasói katalógust kell kiépíteniük; különösen sürgős a szakrendes válogató olvasói katalógus készítése.

Az ajánló bibliográfiák tematikáját a szocializmus építésének politikai és gazdasági követelményei szabják meg.

e/ Tekintettel a folyóiratok elemző feldolgozásának fontosságára, az osztály feladata az idevágó tevékenység összehangolása és kiterjesztése abból a célból, hogy a tudósoknak átfogó képet lehessen nyújtani az NDK, a Szovjetunió és a népi demokráciák folyóiratainak tartalmáról.

3. T á j é k o z t a t á s i s z o l g á l a t

A tájékoztatási szolgálatban azt az elvet kell érvényesíteni, hogy szükség van valamennyi dolgozó szakmai és politikai ismereteinek együttes hasznosítására. A tájékoztatási tevékenység formái és módszerei az illető tudományos könyvtár szervezetétől és típusától függnnek. A természettudományi és műszaki tájékoztatás megerősítése érdekében a meglévő intézményeket át kell alakítani, illetve újakat kell szervezni.

A fő- és szakiskolákon működő és az ezután létrehozandó dokumentációs szervezetek és gyűjteményeket a központi könyvtár szervezetébe kell beilleszteni.

Egyébként a tájékoztatási tevékenységnek a tudományos könyvtárakban való fokozására feladattervet kell összeállítani az osztálynak.

4. K ö n y v t á r h a s z n á l a t

Az állomány feltárása megteremti a könyvtárhasználat előfeltételeit; a haszná-

lat volt és marad továbbra is a könyvtár hatékonyságának a fokmérője. Ezért a használat lehetőségeit sokféle irányban és változatos módon bővíteni kell. A könyvtárhasználat valamennyi berendezése és formája (olvasóterem, kölcsönzés) szempontjából a szocialista pártosság a legfőbb elv.

a/ Helybeni kölcsönzés. A tudományos könyvtáraknak elsősorban a tudósok és a fontos intézmények igényeit kell tekintetbe venniük. Az olvasók e körének érdekében arra kell törekedni, hogy valamennyi könyvtárban áttérjenek az azonnali kölcsönzésre. Célul kell kitűzni, hogy a közeljövőben valamennyi olvasó számára bevezessék az azonnali kölcsönzést. A raktári jelzettel ellátott kártyalapokat valamennyi tudományos könyvtárban legfeljebb egy órán belül el kell intézni. A jelzeteknek a kártyalapon való kötelező feltüntetését, ahol még van ilyesmi, azonnal meg kell szüntetni.

b/ Könyvtárközi kölcsönzés. A szocialista könyvtári munkában nagy jelentősége van a tudományos kutatók és intézmények könyvvel való ellátása szempontjából a könyvtárközi kölcsönzésnek. Feltétlenül szükséges, hogy a könyvtárak a kölcsönzési szabályzatban előírt kölcsönzési eljárást szigorúan betartsák és a kártyalapokat ellenőrizzék, mert csak ez biztosítja, hogy a könyvtárközi kölcsönzést tudományos célokra használják fel. Ki kell használni mindazokat a lehetőségeket, amelyek a könyvtárközi kölcsönzést fénykép- és mikrofilmmásolatok útján tehermentesítik. A könyvtárközi kölcsönzésre vonatkozó érvényes rendelkezéseket időnként felül kell vizsgálni abból a szempontból, hogy megfelelnek-e a társadalmi fejlődés követelményeinek.

c/ Olvasóterek. Az olvasóterek a könyvtárhasználat legfontosabb berendezései. Ezért tükrözniük kell a tudományos könyvtárügy szocialista átalakításának mindenkori helyzetét. Ennek megfelelően hozzá kell fogni a kézikönyvtárak (olvasótermi könyvtárak) kiépítéséhez, az illető könyvtár gyűjtőkörének figyelembevételével.

Az osztály feladata irányelvek kidolgozása, amelyek szerint szakolvasótermeket, illetve műszaki és természettudományi osztályokat fognak felállítani és különleges munkalehetőségeket (olvasószobákat, dolgozószobákat és hasonlókat) biztosítani - a helyi adottságok figyelembevételével - a kutatók számára.

d/ Állományvédelem. Hogy a tudományos könyvtárak egyre növekvő igénybevétele mellett is biztosítani lehessen az irodalom akadálytalan rendelkezésre bocsátását és az értékes állomány megővését, a könyveket rendszeresen gondozni kell. E célból valamennyi központi tudományos könyvtárban házi könyvkötészetet kell berendezni olyan személyzettel és felszereléssel, hogy a könyvtár legsürgősebb kötési munkáit el tudják végezni.

Az értékes régi könyvállomány megővése érdekében restauráló műhelyeket kell berendezni a következő könyvtárakban: Deutsche Staatsbibliothek, a lipcei, rostocki, jénai egyetemi könyvtárak, a drezdai Sächsische Landesbibliothek.

A Deutsche Staatsbibliothek kutató szervet állít fel, a könyvrestaurálás kérdéseinek tanulmányozására.

5. M u n k a m ó d s z e r e k

A tudományos könyvtárak teljesítőképességének növelése megköveteli a munkaszervezet tökéletesítését, új munkamódszerek kifejlesztését, valamint bizonyos munkafo-

lyamatok racionalizálását és gépesítését.

A tudományos könyvtárakat a modern technika legfejlettebb színvonalának megfelelő berendezésekkel kell ellátni. Az osztály feladata az ehhez szükséges tudományos, gyakorlati és anyagi-műszaki előfeltételek megteremtése.

Mindezeknek a törekvéseknek hatékony támogatása érdekében tanácsadó szervezetet kell létesíteni a tudományos könyvtárak számára a Deutsche Staatsbibliothek-ban a könyvtári propaganda és a könyvtártechnika, a Deutsche Bücherei-ben pedig az irodalompropaganda és a bibliográfia tárgykörére.

A tudományos könyvtárak munkateljesítményének állandó növelése érdekében a közösségi munkára kell nevelni a dolgozókat. E nevelési folyamatnak az a célja, hogy minden dolgozót bevonjunk a saját könyvtárát és az egész könyvtárügyet érintő tervezésbe és munkába, mert a szocialista könyvtárügy ereje és teljesítőképesége csak akkor mutatkozik meg, ha minden erőt összpontosítunk célkitűzéseink megvalósítására.

Eredeti cím: Das wissenschaftliche Bibliothekswesen der Deutschen Demokratischen Republik im Siebenjahrplan. (Perspektivplan 1950 bis 1965).
Megjelent: Zentralblatt für Bibliothekswesen. 73. Jg. 1959. Sonderheft. 276-290. p.
OSzk ford. sz. 2350